

BİLGİ NOTU

KONU	RUS ET PİYASASI
HAZIRLAYAN KURUM	TC MOSKOVA BÜYÜKELÇİLİĞİ TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ
HAZIRLAYAN	MURAT H. ÖZTÜRK MOSKOVA TİCARET MÜŞAVİRİ

Hâlihazırda et endüstrisi, gıda endüstrisinin ana sektörlerinden birisidir. 2017 yılında Rusya Federal Devlet İstatistik Servisi verilerine göre, Rus hanelerinde et ve et ürünlerinin tüketimi, kentsel alanlarda kişi başına 91 kilogram, kırsal alanlarda ise 86 kilogram olarak gerçekleşmiştir. 2012 ile karşılaştırıldığında, 2017 yılında tüketim hacmi kentsel ve kırsal alanlarda sırasıyla 6 ve 10 kilogram artmıştır.

Rus et piyasasında en büyük pay, tarım geliştirme programı kapsamında devlet desteklerinden faydalanan kümes hayvanları sektörü almaktadır. Kanatlı hayvan eti üretim hacimleri, özellikle geri ödeme süreleri/amortisman süreleri, diğer bir ifadeyle yapılan yatırımın başlangıç maliyetlerinin çıkarılması bakımından domuz ve sığır çiftliğindeki maliyet karşılama oranlarına göre mukayeseli bir üstünlüğe sahiptir. Bir kümes hayvanı çiftliğindeki maliyetler, büyükbaş hayvancılık yatırımlarında katlanılan maliyete göre çok daha hızlı karşılanmaktadır.

2013-2020 döneminde tarımın gelişmesi için uygulanmakta olan devlet programı, doğrudan sığır yetiştiriciliğine odaklanmış ayrı bir alt program içermektedir. Söz konusu programın uygulanmasına ilişkin rapora göre, 2017 yılında, Rusya'da tüm kategorilerdeki çiftliklerde sığır ve melez sığır popülasyonu yaklaşık 3,6 milyon olarak gerçekleşmiştir. Bu miktar 2013 yılı ile kıyaslandığında, sığır ve melez sığır sayısında yaklaşık %25'lik bir artış olduğunu göstermektedir. Özel sığır ve melez sığırların toplam sığır popülasyonu içindeki payı 2017 yılı verilerine göre % 19,3'tür.

Geçtiğimiz 6 yıl boyunca en yüksek üretim artışı, üretimi istikrarlı bir şekilde artmakta olan domuz eti segmentinde görülmüştür. Rusya Federal Devlet İstatistik Servisi (ROSSTAT) tarafından yayımlanan yıllık verilere göre, ülkedeki domuz eti üretimi- sakatat hariç olmak üzere- 2012'ye göre 2017'de 2,3 oranında artmıştır. ROSSTAT'ın Ocak-Eylül 2018 verilerine göre, 2017'nin aynı dönemine kıyasla Ocak-Eylül 2018'de domuz eti üretimi %15,3 oranında artmıştır.

Diğer taraftan, Rusya'da kümes hayvanı eti ve sakatat üretimi, 2012-2017 yılları arasındaki 5 yıllık dönemde % 42.1 artmıştır. 2018'in ilk 9 ayında, 2017'nin aynı döneminde kümes hayvanı eti ve sakatat üretiminde % 3.5 büyüme gerçekleşmiş ve dolayısıyla bu kategoride de istikrarlı bir büyüme yakalanmıştır.

Et endüstrisinin diğer ana bölümleriyle karşılaştırıldığında, sığır eti üretimi en düşük büyüme oranlarını göstermiş ve bu oranlar yıldan yıla çok yönlü dinamikler arz etmiştir. Sakatat hariç olmak üzere, 2017 yılında ülkedeki sığır eti üretimi, 246.000 ton olarak gerçekleşmiştir. Bu miktar, 2012 yılı üretimine göre % 15,2 daha yüksektir. Yine, 2018'in ilk 3 çeyreğinde, sığır eti üretimi 2017 yılının aynı dönemine göre % 53,3 oranında artmıştır.

2017 yılında ülkede 2.255.000 ton sosis ve 646 milyon standart "kutu konserve" et üretilmiştir. Ocak-Eylül 2018'de, sosis üretimi, 2017'nin aynı dönemiyle hemen hemen aynı olarak gerçekleşmiş ve 1,692,000 tonluk bir üretim görülmüştür. Bununla birlikte, konserve et

üretimi 2018 Ocak-Eylül döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre % 3,3 azalarak 453,8 milyon standart kutu olarak gerçekleşmiştir.

2017 yılında konserve et ve kanatlı üretiminde **Miratorg Holdinge** bağlı Korocho Svinokompleks (Yoğun Domuz Çiftliği) en yüksek üretimi yapmıştır. 2016'ya kıyasla, şirketin geliri% 4,2 oranında artmıştır. En yüksek üretim yapan ilk 15 firma arasında yer alan 10 firma, 2016 yılına göre 2017 yılında büyüme artışı göstermiştir. **Velikoluksky Myasokombinat** (Velikie Luki Et İşleme Tesisi) 2017 yılında en yüksek büyüme oranını yakalamış ve 2016'ya% 39'luk bir üretim artışı yapmıştır. **Velikoluksky Myasokombinat Şirketi**, 2018 yılı itibarıyla Rusya'nın Pskov Bölgesinde günlük 200 ton et ve yine günlük 120 ton hazır et üretme kapasiteli bir üretim tesisi inşaatına devam etmektedir.

2014 yılında oluşan politik durum neticesinde; ABD, AB, Kanada, Avustralya ve Norveç'te üretilen tuzlanmış, salamura, kurutulmuş ve tütsülenmiş etin yanı sıra soğutulmuş ve dondurulmuş dana eti, domuz eti ve kümes hayvanlarının Rusya Federasyonu'nun ithalatında kısıtlamalar başlamıştır. Bunu Arnavutluk, Karadağ, İzlanda, Lihtenştayn ve Ukrayna'dan (özel şartlarda) tarımsal ürün, hammadde ve yiyecek yasağı ithalatı izlemiştir. Bunun da bir sonucu olarak, 2015-2017 döneminde Rusya'nın yaptığı et ithalatının büyük bölümü Brezilya'dan yapılmıştır. 2017 yılında Rusya, 1.014.000 ton et ve sakatat ithal etmiş ve bu ithalatın % 49'u Brezilya menşelidir. Bununla birlikte, 1 Aralık 2017 tarihinde Brezilya'dan domuz eti ve sığır eti ithalatı, Brezilya etinde algılanan "hormone ractopamine" teşvik eden büyüme nedeniyle Rusya tarafından yasaklanmıştır. Bu önlem sonucunda, Brezilya'dan yapılan ithalat hacmi 2018'in ilk 9 ayında % 81 oranında düşerken, Rusya'ya yapılan et ithalatının genel toplam hacmi ise % 28,1 oranında azalmıştır. 2018'in ilk 9 ayında Rusya'ya en fazla et ve sakatat ithalatı yapan ülke, 2017'nin aynı dönemine göre kaydedilen % 4.3'lük artışla Belarus olmuştur. Özellikle Rusya'nın yaptığı sosis ithalatının yaklaşık %97'lik kısmı Belarus'tan yapılmaktadır.

Bilindiği üzere, Rusya, Kazakistan, Belarus, Ermenistan ve Belarus Avrasya Ekonomik Birliğini oluşturmakta olup, Birlik ülkeleri Rusya'nın et ve sakatat ihracatında ciddi bir yer tutmaktadır. Bu çerçevede, 2018 Ocak - Eylül aylarında, Rusya'dan Birlik ülkelerine, 46.000 ton et ve 18.000 ton sosis ürünleri ihraç edildiğini belirtmek gerekir. Rusya'nın en fazla et ve sakatat ihracatı yaptığı Birlik ülkesi Kazakistan'dır. Ocak - Eylül 2018 verileri itibarıyla, Kazakistan'ın, Rusya'nın et ve yan ürünleri ihracatındaki payı % 52,7, sosis segmentindeki ihracatındaki payı ise % 98,8 olarak gerçekleşmiştir. Aynı zamanda, Rusya'dan Kazakistan'a yapılan et ihracatında en büyük pay kanatlı etine aittir. Aynı durum Ermenistan ve Kırgızistan'a yapılan et ihracatında da görülmekte olup, bu ülkelere yapılan ihracatta da kanatlı eti ihracatı önde yer almaktadır. Bununla birlikte, Belarus'a yapılan ihracatta durum farklı olup, bu ülkeye genel olarak domuz eti ihracatı yapılmaktadır.